

Piteå kommuns landsbygdsstrategi

Piteå kommuns landsbygd är ett varierat landskap med skog och hav, berg och skärgård, dalgångar, sjöar och myrar. Alla dessa berikar såväl stad som land.

I de inre delarna av kommunen finns skogsbygden, ett skogslandskap med inslag av sjöar och myrar. Det karaktäriseras av ett storskaligt, böljande skogslandskap. Områdena mellan och kring byarna är rikt på sjöar och myrar, vilket skapar en avvikande landskapsbild med öppna, flacka landskapsrum som ger långa utblickar i det för övrigt slutna skogslandskapet.

Närmare kusten finns också ett skogslandskap som kännetecknas av ett flackt eller svagt böljande landskap med inslag av odlingsmark, bebyggelse och milslånga stränder.

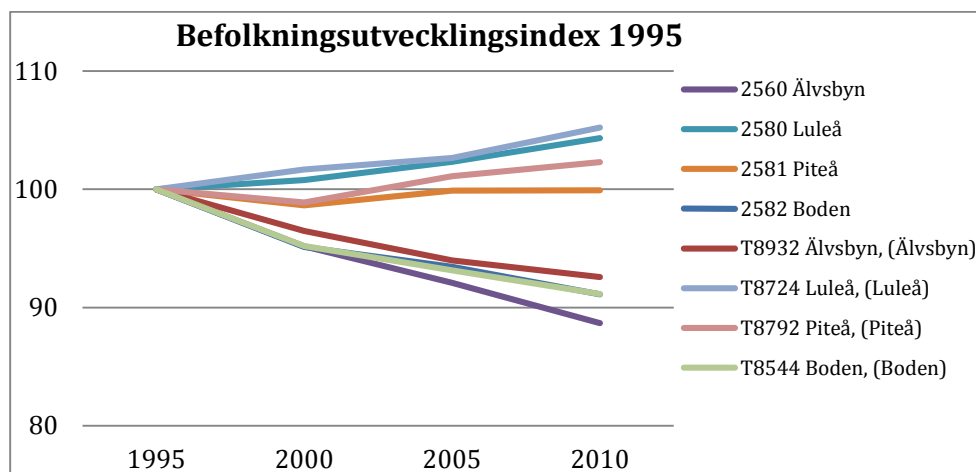
Utöver skogslandskapen finns delar i kommunens landsbygd, exempelvis runt Sikfors, Rosfors, Gråträsk och Pjesker, som kännetecknas av småskalig, småbruten, kuperad eller starkt böljande terräng. De välskötta små åkerfälten och de inhägnade beteshagarna varvas med åkerholmar, mangårdsbyggnader, ladugårdar, lador och skogsdungar. Bebyggelsen ligger samlade antingen i närhet av ett vattendrag som ringlar i en dalgång genom området eller kring en sjö.

I stora delar av kommunens bebyggda landsbygd finns en odlingsbygd. Den återfinns i Lillpitedalen, Piteåälvdalen, Alterälvdalen, Sjulsmark, kring Infjärden, i Öjebyn, Norrfjärden och kring Rosvik. Odlingsbygden kännetecknas av ett flackt eller svagt böljande landskap. Bebyggelsen följer ofta byvägen. Områdena har karaktären av en småskalig kulturmiljö där åkerfälten och beteshagar varvas med åkerholmar, enstaka gårdar, ladugårdar och villor. I horisonten omgärdas det öppna landskapet av bergkullar och skog.

Befolkningstillväxt i hela kommunen

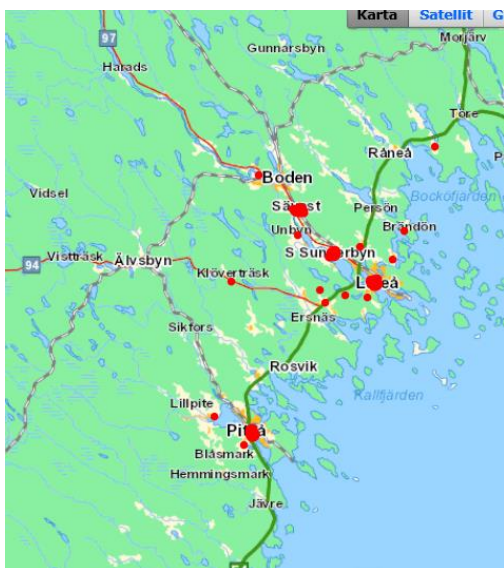
I Piteå kommun sker en omfattande generationsväxling, där allt fler blir äldre, samtidigt minskar antalet i arbetsförålder, vilket innebär minskade skatteintäkter. Kommunen står då inför dels en minskad intäktssida samtidigt som ett ökat antal äldre förväntas öka utgiftssidan. Utifrån ovanstående är det centralt att öka antalet pitebor, och bibehålla en budget i balans.

Piteås tätort har i kommunen haft den bästa befolkningsutvecklingen, och har ökat mellan 1995 och 2010 med drygt 2 procent, medan kommunen som helhet har minskat i befolkning under samma period. Det innebär att övriga delar av kommunen inte måttat bidra till en kommunal befolkningsutveckling. Om hela kommunen haft samma utveckling som Piteå tätort hade kommunen idag bestått av ytterligare 500 personer.

Luleå kommun har under samma period ökat sin befolkning med drygt 4 procent, där Luleå tätort ökat med 5 procent och övriga orter ökat med knappt 3 procent. Luleås befolkning är den enda som ökat i fyrkanten utanför centraltätorten, vilket visar på behovet av en stark central tätort.

Mellan 1990 och 2010 har ett fåtal tätorter utvecklats positivt vad gäller befolkningsutveckling. På en karta över 4-kanten är det tydligt att kommunens utveckling bland de större byarna är varit låg. I Piteå är det endast Rognäs och Bergsviken som haft en positiv utveckling, medan man tydligt kan se en ökad utveckling i stråket mellan Luleå och Boden.

Forskning om landsbygd

Landsbygden som värdeskapare är ett litet forskningsområde, speciellt om man jämför med urbaniseringen. Om man specifikt söker på forskning som redovisar vilka positiva fördelar och utvecklingsmöjligheter som landsbygden blir urvalet väldigt tunt. En ny forskningsrapport som fokuserat på ovanstående utmaning och samlat andras forskningsresultat i en skrift är 2012 utgiven av Jordbruksverket. Rapporten ”Den nygröna människan” (Ulven, 2012) återges kortfattat nedan. Då landsbygden utgör för invånarna i Piteå en sådan viktig del av Piteås utveckling är det också avgörande hur kommunen ser på landsbygdens möjligheter. Därför finns också behov av att lyfta de möjligheter som landsbygden har att utvecklas, och genom strategiska val, underlätta för en sådan utveckling.

Utgångspunkten för landsbygdens utveckling är att demografins i landsbygden är generellt sett mer påtaglig än i stadsbygd, och utan inflyttning hotas landsbygdens överlevnad på sikt (Amcoff & Westholm, 2007). Därför behöver landsbygden utvecklas så att en sådan inflyttning kan möjliggöras.

Målgrupper som väljer att flytta till ”landet” är inte strukturella, på det sätt att det går via statistik fastställa speciella grupper. Däremot finns det större studier som visar på att målgruppen barnfamiljer, kvinnor och äldre är överrepresenterade i migrationsmönstret. Barnfamiljer har en speciell koppling till förutsättningar att träffa andra likasinnade och/eller stöd av föräldrar.

Slutsatsen är att det finns fler människor som vill bo på landsbygd än det finns människor som faktiskt bor i landsbygden. Saker som underlättar för att öka inflödet av invånare i närtid är förbättrat bredband och distansarbete, den större ”babyboomen” under slutet av 90-talet som fostras in i ett samhälle med grönare värderingar och framförallt medelklassens jakt på ”autenticitet” eller äkthet. En metatrend som i sig är väldigt förenad med de positiva ledord som landsbygden ger uttryck för (*exempelvis antikommersialism, ekologism, naturnärhet, långsamhet, ruralism*). Andra metatrender som har potential att gynna landsbygdens utveckling är ”den gröna vågen” som ger behov av en annan livsstil och teknologi, som ger förutsättningar för ett annat arbetsmönster.

Mål

Att skapa förutsättningar för en ökad befolkning på landsbygden.

Syfte

Syftet med Piteås landsbygds strategi är att rikta kommunens satsningar för en levande landsbygd så att målet uppnås. Det innebär att syftet med strategin är att förverkliga befolkningsmålet utifrån ett landsbygdsperspektiv.

Landsbygdsutveckling ur en annan horisont

Landsbygdens utveckling är en aktuell policyfråga på många olika nivåer i samhället. På såväl europeisk, nationell som regional nivå finns tankar kring landsbygdens utveckling, Piteå kommun har friheten att välja sin egen policy, samtidigt som fördelarna med att arbeta i ett sammanhang är många.

Eus landsbygdsutvecklingsprogram (framarbetat 2006)

Den geografiska yta som är EU består till 91 procent av landsbygd, och området utgör hem för 56 procent av befolkningen. Dessa områden har för EU ett antal viktiga element som är värda att försvara. Europas och världens behov av material utvinns i dessa områden. Samtidigt utgör området en nödvändighet för medborgarnas behov av vila och rekreation. Dessutom utgör områdena Europas lunga, och därigenom kontinentens grund för att mildra klimatförändringarnas påverkan. Förutsatt att området kan leverera adekvat service och infrastruktur beskriver också många människor en önskan att arbeta och bo i. EU har valt att arbeta fram ett gemensamt landsbygdsutvecklingsprogram då landsbygden inte är beroende av gränser och dess styrkor och svagheter är gemensamma över ett större område. Dessutom utgör ekologisk uthållighet ett prioriterat mål för hela unionens utveckling, något som landsbygdens utveckling påverkar. Programmets genomförande säkerställs genom en knappt 50 procentig finansiering från unionen. EU har också valt att driva utveckling genom den sk. Leader-metoden, något som innebär att EU prioriterar lokal initiativkraft, och tillskriver subsidiaritetsprincipen ett stort värde vad gäller unionens utveckling av landsbygden.

Nationen

Regeringen har framarbetat ett landsbygdsprogram för Sverige (2007-2013). Programmet ska främja en god utveckling av landsbygden i sin helhet. Målet med landsbygdens utveckling under perioden är att öka tillgången på arbete, värna natur och kulturvärden samt att minimera negativ miljöpåverkan. För att åstadkomma det vill Regeringen främja konkurrenskraften i landsbygden och bidra till en omställning till ett hållbart samhälle. En god utveckling av landsbygden förutsätter ett differentierat näringsliv, fungerande kommunikationer, attraktiva miljöer, samt god lokal service och infrastruktur. Genomförandet av programmet ska ske med ett ökat regionalt och lokalt inflytande.

Regionen

Norrbottnen har mer gles- och landsbygd än de flesta andra regionerna. Norrbotten består av 25 procent av landets yta medan 2,6 procent av befolkningen är norrbottningar. Därför anser länet, i den regionala utvecklingsstrategin, att insatser för hållbar tillväxt kan likställas med insatser för landsbygdsutveckling.

Baserat på de värden och de insatser som länet föreslår för att utveckla landsbygden är det klart att samspelet mellan tätort och landsbygd är viktigt, att ett sådant samspel ska uppstå genom goda kommunikationer och infrastruktur samt att utmaningen ligger i att vända potentiella nackdelar, såsom avstånd, till kommersiellt gångbara fördelar.

Utvecklingsstrategin i sin helhet handlar mycket om att få större funktionella regioner, genom att öka tillgängligheten och därigenom arbetskraftsutbudet för varje enskild invånare. Fokusering på livsmiljöer, ger tillhanda att boendemiljöer är centrala för länets utveckling. Attraktiva miljöer erbjuder tillgång till ett rikt och varierat kultur- och nöjesutbud, sociala nätverk, välfärd, bra boende, kvalificerade och givande arbetstillfällen och goda kommunikationer och välutbyggd informations och kommunikationsinfrastruktur. Sammanfattningsvis tycks länets strategi vara att inte genomföra specifika åtgärder för landsbygd, annat än att förbättra infrastrukturen.

Andra kommuner

Landsbygdsstrategier, med principiella ställningstaganden finns inte i så många kommuner, om man bortser från översiktsplaner. Inklusivt dessa så kan man se tre olika sätt att ta sig an en strategi för landsbygden. En är den som region Norrbotten förespråkar, nämligen att förespråka tematiska satsningar över hela området. Andra, exempelvis Örnsköldsvik och Luleå kommuner förespråkar en situationsanpassad strategi, där landsbygden delas in i olika delar (baserat på storlek, avstånd etc.) och varje del hanteras utifrån dess förutsättning. Ytterligare en variant, som bland annat Piteås nuvarande översiktsplan, är att göra en strategi för varje specifikt område i kommunen. I Piteå kallad landsbygdsområden. Det finns såklart för och nackdelar med alla arbetssätt. Nedanstående matris synliggör hur dessa, på en övergripande nivå kan se ut.

Alternativ	Fördelar	Nackdelar
Tematisk indelning oavsett geografiska förutsättningar	Helheten primeras, tydlig och enkel hantering av insatser	Liten hänsyn till specifika förutsättningar skapar risk för lågt utfall
Kommuns delas in i delar utifrån avstånd, storlek, funktion etc	Effektivt, utgår ifrån olika delars förutsättningar för utveckling, tydligt mot medborgarna	Riskerar att minska förutsättningarna för utveckling i vissa delar, medan andra delar ges bättre förutsättningar

Kommunen gör en strategi för varje del av kommunen	Eldsjälar primeras, alla delar av kommunen ges förutsättningar att utvecklas enligt egna visioner	Otydlighet mot kommunen som helhet, styrning försvåras, insatser försvåras, riskerar på grund av flera visioner att bli kostsamt
--	---	--

Olika definitioner av landsbygd

Det finns ingen allmän generell definition av landsbygd. I Piteå har landsbygd definierats av den rådande Översiktsplanen för landsbygden.

Glesbygdsverket som 2009 avvecklades och ersattes av Tillväxtanalys (och Tillväxtverket) definierar landsbygd utifrån tillgänglighet av service. Områden som har längre än 45 minuters restid till närmsta tätort definieras som glesbygd och områden som har 5-45 minuters restid till en tätort definieras som tätortsnära landsbygd. Områden som inte innefattas av ovanstående utgör glesbygd. I Piteå finns delar i Markbygden som utgör glesbygd. En tätort definieras på samma sätt som för Statistiska Centralbyrån (SCB) (se nedan) med tillägget att befolkningen med mindre än 5 minuters restid till tätorten ingår också i begreppet.

Vidare menar Tillväxtanalys att ”tätorter med minst 3 000 invånare antas uppnå en kritisk gräns av offentlig och kommersiell service och därmed fungera som ett centrum för en omgivande landsbygd”. Utifrån ovanstående definition indexeras (beroende på olika tätorters närhet till varandra) efter mycket hög till mycket låg tillgänglighet. En tätort med över 3000 personer anses generera en tillgänglighet. Enligt en sådan indexering har området från Piteås centrala tätort efter E4 till Luleå en hög tillgänglighet. En krans som sträcker sig från Jävre, via Stockbäcken och Lillpite vidare mot Norrfjärden av en tillgänglighet av graden ”mellan”. Övriga delar av kommunen har låg tillgänglighet. Det är också de delar som definieras som glesbygd enligt ovan.

En tätort definieras av SCB som ett tätbebyggt område med minst 200 invånare där avståndet mellan husen är mindre än 200 meter samt där andelen fritidsfastigheter understiger 50 procent. Piteå hade år 2010 13 tätorter, och då bodde 33 606 personer (vilket motsvarar 82 procent av befolkningen). Tätort är definierat så att ingen hänsyn tas till administrativa gränser.

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) använder sig likt SCB av en definition baserat på människors täthet, där områden med mindre än 150 invånare per kvadratkilometer anses vara landsbygd (Piteå hade 2012 13,1 invånare per kvadratkilometer medan Piteå tätort hade 926 invånare per kvadratkilometer). OECDs definition är enligt Jordbruksverket för grov för att appliceras på Sverige. 99 procent av landets yta är då landsbygd, och endast Skåne och Stockholms län utgör urbana områden.

Europeiska Unionen definierar landsbygd som allt annat än de områden som kallas urbana. För att ett område ska anses urbant ska området ha 300 invånare per kvadratkilometer och ha 5000 invånare.

Jordbruksverkets definierar hela kommuner som Storstadsområde, stadsområde, landsbygd eller gles landsbygd. Piteå anses vara en landsbygdskommun. En sådan ska ha mer än 5 invånare per kvadratkilometer och samtidigt inte utgöra en kommun som faller inom stadsområde. Detta sker då kommunens största tätort innehar minst 25 000 invånare (Piteås största tätort hade år 2010 22 913 invånare).

Norrbottnen definierar inte landsbygd, annat än att ställa den mot tätort. Därför antas Norrbottens definition vara allt annat än tätort enligt SCB definition.

Det finns ytterligare exempel på definitioner bland olika kommuner.

Fördelarna med definitioner som tar hänsyn till administrativa gränser, exempelvis Jordbruksverkets är att tillgänglig statistik gör det enklare att analysera olika utmaningar alternativt tillgångar som ett område har. Nackdelen är att den administrativa gränsen tar liten hänsyn till utveckling över tid, något som är viktigt då strategin syftar till att skapa utveckling över tid.

Landsbygd i Piteå

Landsbygd föreslås i Piteå definieras i enlighet med Glesbygdsverket, och sedermera Tillväxtanalys definition, om än något omvandlad till att passa Piteås sammanhang. I Tillväxtanalys definition anses tätorter med över 3000 personer utgöra tätort med service. I Piteås fall definieras dessa tätorter som orter med mer än 1000 invånare. Denna särskiljning mot Tillväxtanalys baseras på det faktum att tätorter större än 1000 invånare i Piteå har idag kommersiell och offentlig service, något som visar på att i vår landsända är kravet lägre än i nationen som helhet. Piteå tätort som är den största tätorten i Piteå kommun utgör tillsammans med Bergsvikens tätort stad. Definitionen av stad är hämtad från Förenta Nationerna som menar att en stad utgörs av en befolkning av 20 000 personer. Bergsviken inkluderas i staden då tätorten dels till sin funktion utgör mer ett stadsdelscentrum (likt Öjebyn eller Munksund) med kvartersstruktur, lokaltrafik och livsmedelsförsörjning. Dessutom utgör Piteälv en barriär från Piteå tätort. Utan barriären hade Bergsviken inkluderats i Piteå tätort.

Övriga tätorter med över 1000 personer (som då utgör serviceorter) är (2010):

- Hortlax 1248
- Norrfjärden 1362
- Rognäs/Sjulnäs 1238
- Rosvik 1735
- Jävre 920

Medborgardialog kring serviceorter¹

Pitepanelen

Pitepanelens rapport nr 24 behandlade landsbygdsutveckling generellt och samhällsservice i byarna specifikt. Svarefrekvensen var 50 % (vilket motsvarar 56 personer) och liksom de övriga metoderna

¹ För en total redogörelse hänvisas till planeringsunderlag: Sammanställning av tidiga dialoger

för medborgardialog ska Pitepanelens slutsatser vägas samman med annan datainsamling för att ge ett fullgott beslutsunderlag

En tredjedel av de som besvarade enkäten uppgav att de vara bosatta i det som de själva uppfattade som landsbygd.

Generellt sett ansåg panelen att det var viktigt att kommunen erbjuder särskilt stöd för landsbygdsutveckling och att det vara viktigt att upprätthålla en god servicenivå på landsbygden för att attraktionskraften ska bestå. 77 % av de som svarade tycker att det är viktigt att det fortsatt finns en befolkningstillväxt även på landsbygden.

Pitepanelen ställdes in för två specifika frågor som rör kommunens förslag till strategi för landsbygdsutveckling.

Tillväxtanalys uppger att en serviceort ger ett värde av service för människor upp till 45 minuter från platsen. Majoriteten av Pitepanelens deltagare uppger att det bör vara minst 20 minuter (73 %). Det stämmer också väl överens med förslaget till strategi som eftersom de föreslagna serviceorterna i Piteå kommun endast har 1000 invånare, och inte 3000 invånare som tillväxtanalys förespråkar är det rimligt att avståndet också minskas till 20 minuter. I det öppna svarsfältet poängteras det också att det är viktigt att serviceorten ”ligger på vägen”, annars uppnås inte den servicefunktion som efterfrågas.

På en direkt fråga om Pitepanelen anser att en mer utpekad serviceort skulle vara positivt för befolkningsutvecklingen i kommunens landsbygd svarade 78 % ja, och 13 % nej. De synpunkter som framhålls för att de skulle anses positivt var bland annat att det skulle vara tydligt för medborgarna och att det skulle vissa på en långsiktighet.

Landsbygdsdialog

Piteå landsbygd beskrivs av dess invånare som en plats med god gemenskap, trygghet och närhet till natur- och kulturmiljö. Platsen berikas dessutom av starka ideella krafter och ett brett föreningsliv. Gemensamt för alla områden är ett behov stärkt infrastruktur, service samt boendemöjligheter. Med infrastruktur menas: Tillgängliga mötesplatser, goda vägar, och tillgång till vatten och avlopp. Övrig infrastruktur som nämns är badplatser, elljusspår, belysning och bredband. Med service avses främst skola, kollektivtrafik, närhivs/kiosk/affär. Som övrig service kan nämnas äldreboenden, postutlämning, bensin, sopsortering, bensin, vårdinrättningar m.m. Vad gäller boende lyfts flerbostadshus och boende för äldre.

Det flesta synpunkterna är negativa till serviceorter, om inte serviceorten blir i ”deras” by. Oron består primärt av att reformen innebär minskad service i hembyn. Om serviceorten blir i ”deras” by är man positiv. Det finns också positiva röster som menar att service utöver skola kan stärkas genom införandet av serviceorter. Serviceorten kan ha ett värde om man nyttjar kommunsamverkan. Uttrycket serviceområden verkar gillas av flera, men har också en annan innebörd.

Glesbygd i Piteå

Att minska antalet invånare för en serviceort kan ha en viss effekt på vilken spridning en ort har. I denna strategi antas Piteå stad bidra till service upp till 45 minuter från centrum, och de ovan nämnda serviceorterna upp till 15 minuter från dess centra. Det gör att det finns anledning att se över de innersta delarna av kommunens förutsättningar och behov av service då dessa definieras som glesbygd. Glesbygden har andra behov och förutsättningar än landsbygd och avgränsas i denna strategi. En fördjupning av området genomförs i ett senare skede och kompletteras då till Överstiktsplanen.

Andra kommunala styrande dokument av intresse

Den beslutade landsbygdsstrategin ska bland annat utgöra grund för en ny översiktsplan för Piteå kommun. Översiktplanen utgår ifrån (KS 26 november 2012) kommunens övergripande mål enligt nedan²:

- Piteå ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande
- Piteå ska vara tryggt och tillgängligt för alla
- Piteå ska erbjuda attraktiva och varierande boendemiljöer
- Piteå ska utveckla bra infrastruktur och goda kommunikationer
- Piteå ska erbjuda goda förutsättningar för miljövänliga och hälsosamma val i vardagen

Inflyttningsstrategi

I Piteå kommun styrs arbetet med inflyttning via en strategi som i sin tur likt Översiktsplanen baseras på de kommunala övergripande målen. Strategin beskriver att målgruppen för ökad befolkning är unga vuxna, utlandsfödda och barnfamiljer. Omvärldsanalysen (2013-2015) ger tillhanda att unga vuxna är den mest rörliga delen av befolkningen generellt och specifikt i Piteå samt att Sveriges migration är anledningen till att landet ökar i befolkning. Piteå har en väldigt låg omsättning av utlandsfödda och att kommunen i relation med andra bör öka sin invandring. I Piteå kommuns In- och Utflyttarenkät redovisas vilka attraktioner som saknas i Piteå enligt nyanlända och utflyttade pitebor. Högst upp kommer arbetsmarknaden och på topp fem i båda kategorierna kom bra kommunikationer, utbud av nöjen, kultur etc.

Tillväxtprogram

Ett sätt att möta behovet av arbete beskrivs i Piteå kommuns tillväxtprogram. Av skolstrukturutredningen framgår det att befolkningen utanför Piteå tätort är väldigt rörliga och pendlar i stor utsträckning till sitt arbete. Därmed indikeras att attraktivt boende och tillhörande service är viktigare än närhet till arbete. Av den anledningen är också arbetsmöjligheter i den absoluta närheten

² För en djupare förståelse för målens innebörd hänvisas till Planstrategi ÖP 2030

till bostad lägre prioriterat i landsbygdsstrategin än attraktiva boendemiljöer. Undantaget, som också återfinns i nationella styrdokument är Piteå kommuns ambition att växa inom turistnäringen, som har förutsättningar att utvecklas i landsbygd.

Regionförstoring

Pendlingsvanan är högre i landsbygd än i staden. För Piteå kommun i sin helhet är regionförstoring av central vikt, då en större region ökar utbud av såväl arbete som fritidssysselsättningar. Landsbygdens pendlingsströmmar mot andra kommuner är därför en tillgång för kommunens utveckling.

Regionförstoring är ett vanligt förekommande begrepp i samtalen kring tillväxt. Detta för att regioner ofta har bättre förutsättningar att möta individens och marknadens allt mer komplexa krav, men också för att en ökad internationell konkurrens, eller kanske just på grund av den, så är konkurrenterna några andra än de närmaste regionerna. Incitamenten att jobba för en regional samverkan är därför större. I sysselsättningstermer, vilket är det vanligaste, innebär en regionförstoring att storleken på den lokala arbetsmarknaden ökar i geografisk storlek. Piteå tillhör den Luleås lokala arbetsmarknadsregion eftersom drygt 11 procent av Piteås sysselsatta pendlar till Luleå. Totalt är det drygt 17 procent som jobbar någon annanstans än i Piteå kommun (2008). Piteå har som gränskommun och närhet till Skellefteå stora förutsättningar att öka sitt arbetsmarknadsområde ytterligare, men också att växa närmare Luleå. De behov som framkommit i Piteå kommuns in och utflyttarenkät är intimt sammankopplade med en naturlig och funktionell region, där arbetsmarknad utgör grund för pendling men där andra behov såsom kulturella och kommersiella stimulanser också berikas.

Serviceort

Då syftet med kommunens landsbygdsutveckling är att styra satsningarna så att attraktionskraften och förutsägbarheten ökar i kommunen föreslås strategin vila på den andra metoden beskriven tidigare i detta dokument, då kallad ”Kommunen delas in i delar utifrån avstånd, storlek, funktion”. Det valet föreslås utifrån följande argumentation:

- Kommunens utveckling hitintills rörande befolkning utanför kommunens centrala tätort är inte tillfredsställande. En ny inriktning bör prövas
- Landsbygdens utveckling är i större utsträckning än staden beroende av en attraktiv boendemiljö med tillhörande service. För att uppnå det utan att öka kommunens ekonomiska utrymme krävs en mer effektiv förvaltning inom kommunens verksamhetsområden samt en tydligare viljeinriktning mot privata aktörer.
- De större tätorterna i Piteå, med undantag för staden, har inte utvecklats bra och behöver stärkas för att skapa en stark attraktion och bättre förutsättningar för regionförstoring.

Föregångare till denna strategi är Luleå och Örnsköldsvik på lokal nivå, och definitionen av landsbygd är baserad på Glesbygdsverket/Tillväxtanalys som båda ger ett uttryck för att tillgången på service kan beskrivas utifrån tillgång till serviceorter. Enligt Piteås definition (om mer än 1000 invånare) finns det idag fem tätorter som kan anses vara en serviceort, där Rognäs tätort innefattar byarna Rognäs, Stockbäcken och Sjulnäs. Resterande är Bergsviken, Hortlax, Rosvik och Norrfjärden. Då Bergsviken definieras som en del av staden avgränsas tätorten. Komplement till dessa föreslås Långträsk vara,

som serviceort för glesbygd. En sådan serviceort har andra funktioner än de övriga och hanteras därför separat i en glesbygdsstrategi som kompletteras till arbetet till nästa planperiod. Ytterligare en ort som har visat på en växande attraktionskraft och som ligger strategiskt till är Jävre. Jävre har inte 1000 invånare men har en växande befolkning och förutspås nå 1000 personer inom planperioden.

Vissa strategier med serviceorter har också olika nivåer av serviceort, vilket gör att fler orter kan nå en viss status. Nackdelen med ett sådant förhållningssätt är att strategin riskerar att bli otydligt och effekterna mindre på varje ort.

Serviceort, en definition

Förslaget till Piteå kommuns definition³ och syfte med serviceort är följande:

Med serviceort avses centralort eller kommundelscentrum med centrala samhällsfunktioner inom utbildning, vård och omsorg, fritid och kultur samt kommersiell service.

Det innebär att serviceorterna ska utvecklas för att stärka underlaget för kollektivtrafik och service. I en serviceort ska förutsättningar skapas för följande när det gäller offentlig verksamhet och service:

- Förskola/skola/fritidshem
- Fritidsgård/aktivitetshus/mötesplats
- Bibliotek/skolbibliotek
- Idrottshall och idrottsplats
- Seniorboende (egna lägenheter för 65+, med god tillgänglighet och gemensam service)
- Distriktssköterska
- Tandvård
- Livsmedelsbutik
- Annan kommersiell service utifrån lokala förutsättningar ex café, frisör.
- Förutsättningar för bostadsexploatering

Målsättningen är att en serviceort på lång sikt ska ha en befolkningskoncentration som möjliggör ett grundutbud av service med bl. a förskola/skola, livsmedelsbutik, attraktiva mötesplatser och möjligheter till kultur och fritid. Väl fungerande kollektivtrafik är en nödvändig förutsättning. Det ska vara möjligt att bo i en serviceort utan att ha en egen bil.

Serviceorterna ska vara naturliga centrum där de attraktiva boendemiljöerna ska bevaras och vidareutvecklas. Närheten till natur, strövområden och ett kultur- och fritidsliv är viktiga inslag.

Övriga orter, som 2010 utgjorde 25 procent av befolkningen, ska ha goda utvecklingsmöjligheter baserat på dess storlek. Ett i sammanhanget stort befolkningscentra kan uppnå delar av serviceortens funktioner såsom skola (Svensbyn är ett exempel) medan ett mindre kan ha färre delar representerade i sitt närområde. Det förutsätter dock en kraftig insats vad gäller infrastruktur och kommunikationer. Det ska vara enkelt att ta sig från en serviceorts omnejd till serviceorten och tillbaka för medborgarna.

³ Länsstyrelsen Västra Götaland

Då en prioriterad målgrupp för kommunens befolkningsökning är barnfamiljer är tillgången på förskoleplats viktig, även i omnejdsorterna.

Förväntat resultat av strategin

Sammanfattningsvis bedöms strategin ge positiva effekter för Piteå kommuns möjligheter att nå ökad måluppfyllelse. Bedömningarna är genomförda genom att ställa strategins viljeinriktning mot dagens situation.

Konsekvenser av strategins genomförande:

Piteå ska erbjuda attraktivt och varierande boendemiljöer

Enligt måldefinitionen av rubricerat mål (ÖP2030) finns ett behov av att öka antalet bostäder med närhet till vatten, men även närhet till service. Ett problem för landsbygdens utveckling har varit investeringsviljan i nya bostäder, primärt kopplat till betalningsviljan för en lägenhet eller villa.

Med en fokusering på ett antal serviceorter för flerfamiljshus och centrumnära tomter så skapas förutsättningar för att utveckla platser i landsbygd. Därutöver ger en fokusering tydlighet till kommunmedborgarna och eventuella investerare att kommunen planerar för en fortsatt verksamhet och utökad service i orterna, något som är en viktig för god befolkningsutveckling.

Således förväntas strategin ge positiva konsekvenser på rubricerat mål.

Piteå ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande

Enligt måldefinition av rubricerat mål (ÖP2030) finns ett behov av att förtäta och profilera de verksamhetsområden som idag är avsatta i planeringen. Strategin är fokuserad på förutsättningarna för att utveckla landsbygden som boendeorter, inte primärt företagsorter. Därför är strategin konsekvensneutral mot målet.

Piteå ska vara tryggt och tillgängligt för alla

Enligt måldefinitionen finns ett behov av att hålla det offentliga rummet attraktivt, tryggt och trivsamt. En fokusering på utveckling av starka befolkningscentra och målpunkter skapar förutsättningar för att allokera resurser så att dessa centra uppnår en högre måluppfyllelse.

Piteå ska utveckla bra infrastruktur och goda kommunikationer

Prioriteringarna i strategin förutsätter en utvecklad kommunikation från Piteå Stad och omkringliggande städer till serviceorter och från serviceorter till dess omnejd.

Piteå ska erbjuda goda förutsättningar för miljövänliga och hälsosamma val i vardagen

Strategin i sig bedöms inte påverka måluppfyllelsen. Däremot skapar strategin förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling av serviceorter och dess omnejd. Därigenom underlättas landsbygdsutveckling som i sig ger goda förutsättningar för miljövänliga och hälsosamma val i vardagen.